

Tema:

Conceptele de securitate, securitate internațională și securitate națională (note de curs)

Prof. univ. dr. Teodor Repciuc

Cuprins

Noțiunea generală de securitate	2
Securitatea internațională și unele concepte aferente	5
Securitatea internațională	5
a) "Echilibrul de forțe",	7
b) "Descurajarea"	9
c) "Securitatea egală"	9
d) "Securitatea colectivă"	10
e) "Neutralitatea"	10
f) "Nealinieră"	12
g) "Coexistența pașnică"	13
h) "Securitatea comună"	13
i) Securitatea umană	14
j) Securitatea publică	14
Conceptul de securitate națională	16
Evoluții ale conceptului de securitate națională în lume.....	17
Cât de importantă este securitatea națională pentru un guvern?	21
Întrebări.....	21
Bibliografie	22

Cuvinte cheie: securitate, securitate internațională, echilibru de forțe, descurajare, securitate colectivă, neutralitate, nealinie, coexistență pașnică, securitate comună, securitate egală.. securitate națională, interese naționale, obiective ale securității naționale, politică de securitate națională, strategii de securitate națională, instituții de securitate

Noțiunea generală de securitate

Securitatea desemnează, în linii generale, ceva ce previne, respinge, îndepărtează sau contracarează pericolele, amenințările, riscurile la adresa unui individ, a unei organizații sau a unei colectivități, ori la adresa funcționării și stabilității unui sistem.

Termenul de securitate provine din latinescul *securitas – securitatis* și este prezentată în unele dicționare ca fiind: *“faptul de a fi la adăpost de orice pericol, sentimentul pe care îl dă cuiva absența oricărui pericol”*¹, *“acea stare de fapt care pune la adăpost de orice pericol extern și intern o colectivitate sau un stat oarecare, în urma unor măsuri specifice, ce sunt adoptate și care asigură existența, independența suveranitatea, integritatea teritorială a statului și respectarea intereselor sale fundamentale”*².

Potrivit unui studiu al ONU, *“există securitate atunci când statele estimează că pericolul de a suferi un atac militar, presiuni politice sau constrângeri economice este nul și că ele pot, din această cauză, să-și urmeze liber dezvoltarea”*³.

Securitatea înseamnă, conform unei publicații elvețiene, *“liniște, sentimentul de a fi în afara pericolelor, de a fi protejat, independență”*⁴.

De asemenea, documentul *Politica finlandeză de securitate și apărare (2009)*, stipulează: *„Securitatea se referă, în general, la condițiile generale pentru supraviețuire, indiferent dacă este vorba de suveranitatea statului și a autorităților sale decizionale, de viața individuală ori de caracterul cultural distinct al unui grup al populației”*⁵.

¹ Dicționarul explicativ al limbii române <https://dexonline.ro/definitie/securitate> (Accesat: 28.01.2020).

² *Mică enciclopedie de politologie*, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1977, p. 402.

³ *Conceptions de la sécurité, “Désarmement”*, nr.14, Nations Unies, New York, 1986, p. 52.

⁴ *La défense générale en bref, “La défense générale”* (Cahier d'information no.1), Office Centrale de la Défense, Berne, 1988, p. 8.

⁵ *Finnish Security and Defence Policy 2009*, Government Report, Prime Minister's Office Publications 13/2009, p.9.

Securitatea poate fi înțeleasă ca *“ansamblu de acțiuni și ca rezultată a acestora, pentru menținerea funcționalității unei entități naționale în anumite limite care nu-i periclitează nici starea, nici poziția, în raport cu alte structuri”*⁶, ca *“starea de echilibru dinamic macrostructural infra și inter-socioorganizări de același nivel (stat – stat, structură suprastatală – structură suprastatală) și cu sfere diferite de cuprindere (stat – structuri suprastatale – troposferă – biosferă), realizată prin corelarea proceselor organizante și dezorganizante și managementul schimbării într-o asemenea modalitate încât să nu fie afectate obiectivele (valorile) lor fundamentale, general acceptate, existența lor ca entități și posibilități de reproducere”*⁷.

De asemenea, securitatea poate fi *“o stare ce trebuie realizată pentru ca o persoană, un grup de persoane, un stat sau un grup de state să poată acționa neîngrădit pentru promovarea intereselor proprii, în condițiile respectării normelor și intereselor generale adoptate și recunoscute pe plan internațional”*⁸.

Textul *Strategiei securității naționale a Federației Ruse până în anul 2020* precizează: *„Securitatea este un termen cuprinzător, care include securitatea individului, a societății și a statului față de amenințările interne și externe”*⁹.

În opinia lui Heinz Wetschera, *“în termeni generali, prin securitate se înțelege relativa absență a amenințării. În relațiile internaționale, securitatea poate fi identificată cu relativa absență a conflictului armat, a războiului”*¹⁰.

În Glosarul NATO de termeni și definiții, termenul de securitate, *Ediția 2018*, securitatea înseamnă *“măsurile necesare pentru a se asigura protecția informațiilor desemnate, materialelor, personalului, activităților și instalațiilor împotriva spionajului, sabotajului, subversiunii, terorismului și daunelor, precum și împotriva pierderii sau divulgării neautorizate”*¹¹. Observăm aici aria destul de limitată de proiectare a domeniului securității față de alte viziuni mai cuprinzătoare.

⁶ Simion Boncu, *Securitatea europeană în schimbare. Provocări și soluții*, Amco Press, București, 1995, p. 13.

⁷ Ibidem.

⁸ Liviu Aron Deac, Ion Irimia, *Securitate și apărare națională*, Editura A.I.S.M., București, 1999, p. 7.

⁹ *Russia's National Security Strategy to 2020*, May 15, 2009
<https://www.files.ethz.ch/isn/154915/Russia's%20National%20Security%20Strategy%20to%202020%20-%20Rustrans.pdf> (Accesat: 10.02.2020).

¹⁰ Heinz Vetschera, *International Law and International Security: The Case of Force Contro*, în *“German Yearbook of International Law, Vol.XXIX, 299 (Duncker & Humoldt, Berlin, 1982), p. 146.*

¹¹ Glosar de termeni și definiții NATO, AAP-6, Ediția 2018 <https://www.unap.ro/ro/news/aap6ro.pdf> (Accesat:01.03.2020).

Importanța securității pentru un stat este colosală. Fără securitate, un stat nu poate să existe. În acest sens, sunt relevante cuvintele rostite la 17 iunie 2008, de către președintelui Franței, Nicolas Sarkozy, cu ocazia prezentării oficiale a *Cărții albe a apărării și securității naționale a Franței*¹²: „Il n’y a pas de liberté, il n’y a pas d’égalité, il n’y a pas de fraternité sans sécurité” („Nu există libertate, nu există egalitate, nu există fraternitate, fără securitate”)¹³.

În general, în timpul războiului rece, securitatea tindea a fi definită esențialmente în termeni militari¹⁴. Însă, așa cum se arată și într-o rezoluție privind politica de securitate, adoptată de Parlamentul European la 10 iunie 1991, “Securitatea este mai mult decât simpla prevenire a războiului, deoarece se bazează și pe aspecte economice, ecologice, demografice, tehnologice și alte aspecte ale interacțiunii sociale și internaționale”.

Un concept filozofic cu rezonanță în problematica securității, utilizat de Lucian Culda, este acela de “*stare de securitate/insecuritate a unei socioorganizări*”. Securitatea socioorganizării sporește când ea devine aptă să soluționeze mai eficace, dar și mai eficient (cu costuri mai mici) problemele cu care se confruntă; ea nu este afectată când procesele organizante sunt dominante în raport cu cele dezorganizante și le poate controla. Insecuritatea socioorganizărilor decurge din procese dezorganizante, în anumite condiții¹⁵.

În ultimii ani, au apărut tot mai frecvent în limbajul științific și în cel jurnalistic, dar și în discursul politic, sintagme derivate din termenul de securitate, cum ar fi cele de *securitate politică, securitate economică, securitate militară, securitate publică, securitate democratică, securitate socială, securitate ecologică, securitate alimentară, securitate sanitară, securitate informațională, securitate climatică* etc., întrebuințate în relație atât cu aspectul *internațional*, cât și cu cel *național* ale securității.

Din multiplele accepțiuni ale termenului de *securitate*, rezultă că acesta relevă o mare bogăție de abordări. Din termenul respectiv au derivat o serie de noțiuni sau categorii cum sunt: *politici, strategii, concepții, sisteme, structuri, instituții, doctrine, teorii, planuri, matrici, mecanisme, dileme* etc. “*de securitate*”.

¹² *Défense et Sécurité nationale. Le livre blanc*, Paris, 2008.

¹³ Nicolas Sarkozy, *Discours sur la Défense et la Sécurité Nationale*, Porte de Versailles, 17 juin 2008.

¹⁴ *Etude de conceptions et politiques de sécurité axées sur la défense*, “Désarmement”, Série d’études 26, Nations Unies, New York, 1993, p. 4.

¹⁵ Cf. Lucian Culda, *Mondializarea socialului și insecuritatea omenirii. Posibilitatea gestionării mondializării*, în “Situția statelor într-o lume în curs de mondializare”, Editura Academiei de Înalte Studii Militare, București, 1992, p. 28-29.

În documentele oficiale ale Uniunii Europene, termenul de *securitate* este inclus într-o serie de sintagme sau concepte, precum: *politică externă și de securitate comună; politică europeană de securitate și apărare; politică de securitate și apărare comună; Înalt Reprezentant al Uniunii pentru afaceri externe și politica de securitate* (funcție ce înlocuiește, începând cu Tratatul de la Lisabona, cea de *Înalt Reprezentant pentru Politica Externă și de Securitate Comună/PESC*); *Comitetul Politic și de Securitate; spațiu de libertate, securitate și justiție, securitate națională, securitate comună; securitate socială; securitate fizică, securitate a Uniunii; securitate a lucrătorilor; politică de securitate; obiective comune de securitate în materie de sănătate publică; securitate internă* etc.

Securitatea trebuie văzută în multiplele sale ipostaze: de valoare politică asumată; de concepție (doctrină, strategie); de sistem complex; de cadru instituțional (organizațional); de acțiune (politică, diplomatică, economică, militară etc.); de proces continuu; de funcție a statului sau a comunității sociale; de teorie științifică etc.

Securitatea are, totodată, numeroase dimensiuni (politice, diplomatice, juridice, economice, militare, culturale, informaționale, biologice, ecologice, etc.) ceea ce face din aceasta un obiect de studiu multidisciplinar, o știință polivalentă de extremă complexitate.

În general, în timpul războiului rece, securitatea tindea a fi definită esențialmente în termeni militari. Însă, *securitatea este mai mult decât simpla prevenire a războiului, mai mult decât efortul militar în cadrul unui conflict armat. Ea se bazează și pe alte aspecte importante: politice, diplomatice, economice, ecologice, sanitare, demografice, tehnologice, moral-spirituale, informaționale* etc.

În ultimii ani, au apărut tot mai frecvent în limbajul științific și în cel jurnalistic, dar și în discursul politic, sintagme derivate din termenul de securitate, cum ar fi cele de *securitate politică, economică, energetică, militară, informatică, alimentară, socială, ecologică, sanitară, veterinară, informațională, umană, demografică, tehnică, comunitară, publică, fizică, a infrastructurii critice* etc.

Securitatea internațională și unele concepte aferente

Securitatea internațională desemnează, “pe de o parte, rezultanta nivelului de securitate a statelor și al pericolelor la adresa acestora, iar pe de altă parte, obiectivul creării condițiilor în care

*securitatea națională a fiecărui stat să fie pe deplin respectată*¹⁶, sau “*situația în care toate statele lumii se află la adăpost de orice agresiune, act de forță sau de amenințare cu forța în raporturile dintre ele, de orice atentat la adresa independenței și suveranității lor naționale sau a integrității lor teritoriale*”¹⁷.

Unii autori înțeleg securitatea în relație cu insecuritatea, într-o triplă perspectivă, de realitate *obiectivă/ființare*, de realitate *construită prin limbaj/discurs* și de *politică și strategie* ce sunt adoptate de actorii mediului internațional contemporan¹⁸.

Originile ideii de securitate internațională pot fi găsite spre sfârșitul evului mediu, când preocupările pentru a pune pacea pe baze mai sigure au dobândit un caracter mai sistematizat.

Potrivit unor documente adoptate de Organizația Națiunilor Unite, securității internaționale îi sunt proprii mai multe *concepte* (diverse baze pe care statele și comunitatea internațională în ansamblul ei se sprijină pentru a-și asigura securitatea), printre care pot fi amintite: *echilibrul de forțe, descurajarea, securitatea colectivă, neutralitatea, nealinierea, coexistența pașnică, securitatea comună, securitatea egală* ș.a.¹⁹.

Securitatea internațională – cu componentele sale, *mondială, continentală, zonală, regional, subregională etc.* – reprezintă o relație de cooperare, echilibru și de asigurare a păcii în cadrul comunității internaționale, “*situația în care toate statele lumii se află la adăpost de orice agresiune, act de forță sau de amenințare cu forța în raporturile dintre ele, de orice atentat la adresa independenței și suveranității lor naționale sau a integrității lor teritoriale*”²⁰.

Originile ideii de securitate internațională ar putea fi găsite spre sfârșitul evului mediu, când preocupările pentru a pune pacea pe o bază teoretică au dobândit un caracter mai sistematizat.

Potrivit unor documente adoptate de Organizația Națiunilor Unite, securității internaționale îi sunt proprii mai multe *concepte*, printre care pot fi amintite: *echilibrul de forțe, descurajarea, securitatea colectivă, neutralitatea, nealinierea, coexistența pașnică, securitatea comună, securitatea egală*²¹ ș.a.

¹⁶ Adrian Năstase, Expunere la sesiunea "România și politica de alianțe", IRSI, 1993, p. 5.

¹⁷ Dicționar diplomatic, Editura Politică, București, 1979, p. 788.

¹⁸ Constantin Hlihor, *Politica de securitate în mediul internațional contemporan*, Vol. I, Domeniul energetic, Institutul European, Iași, 2008, p.15.

¹⁹ *Conceptions de la sécurité*, “Désarmement” no.14, Nations Unies, New York, 1986, p. 52.

²⁰ Dicționar diplomatic, Editura Politică, București, 1979, p. 788.

²¹ Cf. *Conceptions de la sécurité*, “Désarmement”, nr.14, 1986, p. 52.

a) “Echilibrul de forțe”, a apărut, ca idee, probabil o dată cu folosirea forței. În eseuul său “*The Balance of Power*” (“*Echilibrul puterii*”) din 1752, De Hume relatează că elemente ale acestui concept pot fi găsite încă în orașurile lui Demostene pentru megalopolitani. Ideea echilibrului de forțe capătă extindere în procesul de centralizare a statelor în Europa Occidentală, de formare și consolidare a statelor moderne. Astfel, în Franța, în prima parte a secolului al XVII-lea, în lucrarea lui Maximilian Bethune, “*Economies royales*” (“*Economii regale*”) se propunea divizarea Europei în 15 “state egale”, astfel încât nici unul să nu poată avea preponderența unul asupra altuia. O idee similară apare și pe la 1710, când J. Bellers propunea împărțirea Europei în 100 de provincii egale. La 1615, Hugo Grotius, în opera sa “*De Jure Belli ac Pacis*” susținea crearea unui organism al reprezentanților puterilor europene, în cadrul căruia litigiile să fie judecate de aceia dintre ei care nu sunt parte la litigiu, astfel încât să se găsească un mijloc de forțare ca părțile să se împacă în condiții rezonabile²².

Contemporan cu Hugo Grotius, Emeric Cruce, poet și învățat francez, propunea înființarea unei adunări a reprezentanților principilor și republicilor pentru reglementarea diferendelor, iar atunci când o țară n-ar accepta hotărârea luată, ea ar urma să suporte intervenția armată a celorlalte state. În sensul realizării unui echilibru de forțe, încă de la începutul mileniului al doilea s-au emis idei de soluționare a conflictelor prin arbitraj, propunându-se, în acest sens, arbitrajul papal sau imperial, ori cel al unor foruri general-europene. Ideea arbitrajului a fost reluată la începutul secolului al XIV-lea de către avocatul francez Pierre Dubois în lucrarea “*De recuperatione Terrae Sanctae*”, unde se propunea crearea unui “conciliu al suveranilor”²³.

La 1464, Antoine Marini (refugiat francez la curtea regelui Boemiei) propunea, la rândul său, o “*Congregatio Concordiae*”, un fel de ligă a reprezentanților suveranilor pentru asigurarea echilibrului forțelor și a păcii. În anul 1612 iezuitul spaniol Francisco Suarez susținea, în “*Tractatus de legibus et Deo legislatore*”, întrunirea statelor într-o comunitate guvernată de legi comune. O altă modalitate prin care s-a urmărit realizarea echilibrului forțelor a fost constituirea alianțelor. Prin alianțe, statele puternice își “completau” necesarul de forțe și resurse, iar cele mai mici căutau să intre sub umbrela de protecție a celor dintâi. Primele alianțe încheiate în acest scop s-au înfăptuit pe la jumătatea secolului al XV-lea. Astfel, prin Pacea de la Lodi, din 1454, s-a stabilit un echilibru de forțe între republicile comunale și principate în

²² Cf. Petre Bărbulescu, *Aspecte militare ale securității internaționale*, Editura Militară, București, 1978, p. 10–18.

²³ Ibidem.

Italia, echilibru care a prelungit perioada de pace în regiune timp de patru decenii. Practica aceasta s-a extins ulterior în întreaga Europă, urmărindu-se împiedicarea extinderii dominației otomane, precum și a creșterii puterii și influenței habsburgice. Pentru prima dată, o alianță la nivel european destinată în mod explicit scopului respectiv s-a realizat în 1495, prin Liga de la Veneția, când regele Spaniei, papa, Veneția, Milano și împăratul Maximilian I s-au unit pentru a contrabalansa forța armată a Franței lui Carol al VII-lea. De asemenea, în spiritul realizării echilibrului de forțe, s-au încheiat: Pacea de la Westfalia din 1648; “Sfânta alianță”, realizată în 1815 între monarhii Rusiei, Austriei și Prusiei, la care, ulterior, vor adera majoritatea monarhilor din Europa; acțiunile cuprinse în așa-zisul "concert european" care, deși în mod declarat urmăreau realizarea echilibrului de forțe, nu numai că nu au reușit să îndeplinească acest deziderat, dar chiar au constituit un preludiu al primului război mondial²⁴.

Concept caracteristic secolelor XVIII- XIX, *echilibrul de forțe* reprezintă, conform unei definiții date de Olof Hoijer, opoziția dintre două forțe egale, care, neutralizându-se creează o anumită stabilitate. Această *stabilitate* se poate obține, în viziunea autorului respectiv, nu numai prin echilibrul dintre două părți egale, ci și prin echilibrul între mai multe forțe care, antrenate – într-o formă sau alta – la menținerea statu-quo-ului, ar putea interveni prompt atunci când se încearcă perturbarea ordinii existente”²⁵.

Conceptul, deși a reflectat o anumită preocupare pentru realizarea securității, a avut o serie de limite care au dus în cele din urmă (începând mai ales din prima jumătate a secolului al XX-lea) la discreditarea sa. În fapt, *echilibrul de forțe* legitima existența și folosirea “forței”. De asemenea, era dificil de definit și măsurat “forțele” unuia sau altuia dintre state în vederea realizării așa-zisului “echilibru”. În plus, marile puteri, în scopul realizării securității lor, căutau să mențină un “echilibru” care să le fie cit mai favorabil lor și care să le asigure preponderența propriilor forțe, ceea ce sporea tensiunea internațională. Acest concept era aplicat în dauna statelor mai mici, anexiunile teritoriale fiind motivate, de multe ori, tocmai de “necesitatea” realizării *echilibrului de forțe*. Iar perturbațiile “echilibrului” afectau, de cele mai multe ori, în mod evident, tot statele mai mici și mai slabe. Aplicarea conceptului *echilibrului de forțe* a atras după sine o cursă a realizării așa-zisului “echilibru” la niveluri tot mai ridicate ale înarmărilor. În concluzie, deși a fost inițiat și vehiculat cu scopul declarat de realizare a securității, conceptul

²⁴ Ibidem.

²⁵ Cf. *Conceptions de la sécurité, “Désarmement”*, nr.14, 1986, p.17.

echilibrului forțelor s-a dovedit a fi, în cele din urmă, un puternic factor de insecuritate, un catalizator al cursei înarmărilor și al sporirii tensiunilor internaționale.

b) “Descurajarea” este un concept ce reflectă o practică ce durează din cele mai vechi timpuri și presupune descurajarea adversarului potențial în a întreprinde un război, realizată prin amenințarea cu recurgerea la forță, fie pentru a-l împiedica să-și realizeze obiectivele prin mijloace militare, fie pentru a-l pedepsi dacă încearcă să o facă²⁶. Descurajarea constă în a convinge adversarul că riscurile și costurile actelor sale de agresiune depășesc prin amploare beneficiile pe care acesta le-ar obține. Unele state consideră că *descurajarea* (clasică sau nucleară) ar fi singurul aranjament sigur pentru împiedicarea războiului nuclear și că tocmai acestui concept i s-ar datora absența, până în prezent, a unui astfel de conflict. În optica lor, *descurajarea* menține stabilitatea și pacea internațională, fără de care purtarea tratativelor și încheierea unor acorduri de dezarmare ar fi imposibile. Pentru cele mai multe state, însă, descurajarea se prezintă sub un aspect profund negativ, întrucât poartă în sine germenii cursei înarmărilor, ai neîncrederii și suspiciunii. Pentru ele, doctrina descurajării este, prin natura sa, agresivă, bazată pe forță, servind drept bază unei curse acerbe a înarmărilor, în primul rând în domeniul nuclear. În viziunea statelor respective, conceptul *descurajării*, descurajează, de fapt, orice acțiune menită să realizeze eliminarea armamentelor nucleare și stimulează cursa înarmărilor.

c) “Securitatea egală” este un concept care a apărut pentru prima dată într-un comunicat comun încheiat între S.U.A. și U.R.S.S., în mai 1972, prin care părțile își declarau intenția de limitare a armamentelor ofensive strategice și de a purta negocieri într-un spirit de bunăvoință, cu respectarea interesului legitim al celeilalte părți și a principiului *securității egale*. *Securitatea egală* se diferențiază de *echilibrul de forțe* prin aceea că promovează ideea potrivit căreia nici una din părți nu este autorizată să revendice drepturi exclusive sau să ceară pentru sine privilegii sau avantaje speciale. Deși atrăgător prin exprimarea dezideratului ca o stare de securitate mutuală între două mari puteri să se realizeze pe baze egale, conceptul *securității egale* eșuează într-un context mai larg, când se introduc în ecuație statele mici și mijlocii și diferențele enorme dintre potențialele lor militare și cele ale marilor puteri.

²⁶ *Ibidem*, p. 7.

d) “Securitatea colectivă” reprezintă un concept care presupune “*un angajament mondial în favoarea păcii și securității internaționale, angajament care să lege juridic toate națiunile*”²⁷. El reprezintă prima încercare mai serioasă pentru instituționalizarea și respectarea primatului dreptului internațional în scopul întăririi securității tuturor națiunilor. În virtutea acestui concept, comunitatea internațională trebuie să acționeze concertat, reacționând rapid la orice act de agresiune comisă de o națiune contra alteia. Securitatea colectivă presupune acceptarea ideii potrivit căreia securitatea este *indivizibilă*. Ea trebuie să ofere o protecție colectivă intereselor fundamentale ale națiunilor. Conceptul vizează un obiectiv mai larg decât simpla absență a războiului, înglobând condițiile mai largi ale păcii și securității internaționale. El presupune renunțarea la forță (exceptând cazul de legitimă apărare), promovarea principiului reglementării pașnice a diferendelor dintre state și obligația de a sprijini măsurile colective, atât militare, cât și nemilitare, vizând încetarea agresiunii. Din păcate, afirmarea deplină a *securității colective* este îngreunată de o multitudine de factori, cum sunt lipsa voinței politice a unor state de a-și respecta angajamentele, ori de a colabora în vederea realizării păcii și securității, discriminările privind drepturile speciale de vot în cadrul O.N.U. (dreptul de veto al celor cinci membri permanenți ai Consiliului de Securitate și folosirea uneori neconstructivă și chiar abuzivă a acestui drept) etc.

e) “Neutralitatea” este un concept ce definește situația statelor care, în timp de război, nu iau parte la luptă, ci continuă să întrețină relații pașnice cu toate statele, inclusiv cu beligeranții. Neutralitatea este fondată pe suveranitatea statelor. Orice stat suveran are dreptul de a rămâne neutru într-un război purtat între alte state, cel puțin dacă el nu este legat printr-un angajament convențional contrar. Ea presupune drepturi și datorii speciale care, de regulă, nu există în timp de pace și care iau sfârșit o dată cu încheierea ostilităților sau în momentul în care războiul izbucnește între statul neutru și unul dintre beligeranți²⁸. În sensul neparticipării la război, neutralitatea a apărut din cele mai vechi timpuri, o dată cu apariția războaielor. Însă ca instituție de drept internațional, *neutralitatea* apare prin secolul al XVI-lea. În secolul al XIX-lea s-a consacrat instituția *neutralității permanente (perpetue)*, ca poziție de neparticipare a unui stat la războaiele duse de alte state. Prima țară careia i s-a recunoscut acest statut a fost Elveția în

²⁷ *Ibidem*, p.10.

²⁸ Cf. colonel Vasile Gherghescu, Dr. Ionel Cloșcă, *Reguli de drept internațional privind starea de pace și starea de război*, Editura Militară, București, 1972, p. 31l.

1814. Alte state care și-au asumat ulterior, pentru perioade mai lungi sau mai scurte, statutul de neutralitate permanentă au fost S.U.A. (din 1823 până la 1917 și din 1936 până la intrarea în cel de-al doilea război mondial), Honduras (1907), Albania (1913), Islanda (1918), Vatican (1929), Laos (1954), Cambodgia (1957), Austria (din 1955) ș.a.²⁹.

Neutralitatea permanentă constă în angajamentul unui stat, precizat printr-un acord internațional sau printr-o legislație internă, de a nu participa la nici un fel de război, cu excepția celui de autoapărare armată a propriului teritoriu. *Statul neutru permanent* are nu numai obligația de a nu participa la război, ci și pe aceea de a se abține în timp de pace de la acte care, în cazul izbucnirii unui război, ar putea să-l atragă într-un conflict armat. *Neutralitatea permanentă* a unui stat presupune, de asemenea, neparticiparea la alianțe militare, refuzul de a accepta instalarea pe teritoriul său de baze militare străine etc.³⁰. *Neutralitatea permanentă* nu este limitată în timp și nu este legată de vreun anumit război. Un stat neutru permanent are dreptul de a-și menține forțe armate, construcții de apărare etc., iar în caz de încălcare a neutralității sale, el este obligat să folosească forța sa armată în scop de autoapărare³¹.

Noțiunea de *neutralitate* apare adesea circumstanțiată de unele adjective cum ar fi: *condițională, armată, temporară, convențională (provizorie), generală, parțială, limitată (imperfectă), strictă (perfectă, binevoitoare* etc. *Neutralitatea condițională* semnifică un avertisment adresat beligeranților, prin care li se atrage atenția asupra condițiilor în care un stat înțelege să-și mențină poziția adoptată la început față de ei. *Neutralitatea armată* este o expresie folosită în trecut, astăzi desuetă, pleonastică. Neutralitatea trebuie să fie înarmată deoarece statul neutru este obligat să-și apere neutralitatea, la nevoie cu forța armelor; altfel neutralitatea riscă să fie violată, pierzându-și conținutul. *Neutralitatea temporară (convențională)* sau *provizorie* presupune neutralitatea pe timpul unui sau mai multor războaie determinate³². *Neutralitatea generală* se aplică pe întregul teritoriu al unui stat, ca un tot indivizibil în opoziție cu “*neutralitatea parțială*” care cuprinde doar una sau mai multe părți din teritoriul respectiv³³. Neutralitatea este *perfectă* sau *strictă* atunci când se aplică în conformitate cu dreptul

²⁹ Cf. Mihai C.I.Vlad, *Neutralitatea*, Tipografia “Cartea Românească din Cluj”, Sibiu, 1942, p. 63.

³⁰ Col. Vasile Gherghescu, Ionel Cloșcă, *Op.cit.*, p. 313.

³¹ Cf. Al. Bolintineanu, Justin Hescovici, *Contribuții la studiul neutralității permanente*, în “*Studii și cercetări juridice*”, nr.1, 1962, p.56.

³² *Ibidem*, p. 314.

³³ Mihai C.I.Vlad, *Op.cit.*, p. 70

internațional și *imperfectă (limitată)* când acest deziderat nu este îndeplinit³⁴. Se vorbește de *neutralitate binevoitoare* atunci când statul neutru binevoitor furnizează unuia dintre beligeranți ajutoare și încurajare, neprohibite în mod expres de dreptul internațional (cum a fost cazul României care a încheiat la 28 septembrie 1914 o convenție secretă prin care se asigura Rusiei *neutralitatea binevoitoare* a României³⁵.

De asemenea, *neutralitatea* se vehiculează și în legătură cu războiul terestru, maritim sau aerian, de unde și noțiunile de “*vas neutru*”, “*navă neutră*” etc. Întrebuințat în sens strict, termenul de *neutralitate* nu poate fi aplicat decât în timp de război, pentru desemnarea statutului juridic al unui stat care se declară neutru în raport cu beligeranții. Atât timp cât un stat acționează conform normelor de drept internațional referitoare la neutralitate, dreptul internațional (prin Convențiile de la Haga din 1907 și 1912 ș.a.) garantează statutul său de stat neutru. Pe de altă parte, nici o normă de drept internațional nu dictează unui stat neutru conduita ce trebuie să o aibă în timp de pace. Nimic nu îl împiedică, deci, să ia poziție în chestiunile politice, economice sau sociale care se pun în comunitatea internațională.

f) “*Nealinieria*” este o noțiune ce se aplică nu numai la nivelul unor politici naționale, ci și la cel al unor mișcări, respectiv cea a țărilor nealiniat. Afirmarea, după cel de-al doilea război mondial, a națiunilor care tocmai au accedat la independență s-a produs într-un moment în care sporea puterea și rivalitatea alianțelor militare nou constituite. În climatul de război rece, țările necuprinse în alianțele respective au căutat să-și conjuge eforturile pentru a se proteja contra consecințelor negative ale rivalităților internaționale. *Nealinieria* nu este numai un răspuns la războiul rece, ci și la problemele decolonizării, la cursa înarmărilor, la inechitățile de natură economică și la alte aspecte negative din viața internațională. Un eveniment politic important care a permis afirmarea mișcării de nealinierie l-a constituit conferința afro-asiatică de la Bandung din 1955. Ideile exprimate în această conferință, dezvoltate pe parcurs de o serie de personalități politice din țările interesate, au dus la cristalizarea conceptului de *nealinierie* care, în linii mari, era definit de următoarele principii fundamentale: rămânerea în afara blocurilor militare sau a altor forme de subordonare față de marile puteri; dezamorsarea tensiunilor internaționale și promovarea păcii; acțiunea în spiritul principiului coexistenței și cooperării pașnice între state, oricare ar fi sistemele lor sociale sau politice; susținerea popoarelor care

³⁴ *Ibidem*, p. 71.

³⁵ *Enciclopedia României*, vol.I, București, 1938, p. 885.

luptă pentru eliberarea de sub tutela colonialistă și lupta împotriva rasismului etc.; servirea cauzei dezarmării, îndeosebi a celei nucleare; f) acționarea în favoarea unei ordini economice mondiale³⁶. Prima conferință la vârf, reunind șefi de stat și de guvern din 25 de țări nealiniat, a avut loc la Belgrad în 1961. Principiile enunțate la conferințele de la Bandung și Belgrad au constituit fundamentul poziției mișcării de nealiniere, poziție relativ puțin schimbată în cursul următoarelor conferințe mai importante, de la Cairo (1964), Lusaka (1970), Alger (1973), Colombo (1976), Havana (1979), New Delhi (1983) etc.³⁷.

g) “Coexistența pașnică” reprezintă un concept care s-a afirmat după sfârșitul primului război mondial. El consacră renunțarea la război ca mijloc de rezolvare a problemelor litigioase dintre state și postulează rezolvarea lor pe calea tratativelor, prin respectarea independenței și suveranității naționale, a integrității teritoriale, egalității în drepturi a tuturor statelor, luarea în considerare a intereselor reciproce, neamestecului în treburile interne ale altor state, dezvoltarea reciproc avantajoasă a colaborării economice și cultural-științifice între toate statele, fără nici o discriminare, participarea tuturor statelor, indiferent de natura orânduirii sociale, la soluționarea problemelor internaționale³⁸.

În viziunea promotorilor ei, coexistența pașnică nu trebuie să însemne o atitudine pasivă, ci o cooperare activă. Ea constituie un mijloc eficace și practic de întărire a încrederii între națiuni și trebuie să se aplice, în mod universal, tuturor statelor, oricare ar fi mărimea lor, prestigiul internațional sau sistemul politic și socio-economic.

h) “Securitatea comună” a fost avansată, ca idee, în prima parte a anilor '80 în cadrul unui raport al *Comisiei independente a O.N.U. privind problemele dezarmării și securității*. Conform acestui document, conceptul *securității comune* trebuie să se substituie celui de *descurajare*, iar pacea internațională trebuie să fie bazată pe supraviețuirea tuturor și nu pe amenințarea cu distrugerea reciprocă. Comisia a recomandat ca procesul să înceapă prin relațiile între cele două superputeri din acea vreme, S.U.A. și U.R.S.S. și sistemele lor de alianțe, îndeosebi prin inițierea negocierilor asupra limitării armamentelor clasice și nucleare și prin adoptarea de politici vizând încurajarea apropierii între aceste superputeri și normalizarea relațiilor dintre ele. Scopul acestor eforturi a fost restaurarea relațiilor pașnice, adoptarea de politici de

³⁶ Cf. *Conceptions de la sécurité, “Désarmement”*, nr.14, 1986, p. 12.

³⁷ *Ibidem*, p.12-13.

³⁸ *Dicționar diplomatic*, Editura Politică, București, 1979, p. 205.

moderație, încetarea cursei înarmărilor și aplicarea măsurilor necesare creșterii încrederii între S.U.A. și U.R.S.S.. Comisia a propus, de asemenea, ca țările în curs de dezvoltare să poată participa la căutarea de soluții comune. S-au recomandat măsuri destinate atenuării efectelor factorilor care înveninează relațiile dintre țările în curs de dezvoltare și care riscă să ducă la intervenția marilor puteri. În concepția inițiatorilor ei, *securitatea comună* era aplicabilă, în primul rând, relațiilor dintre alianțele nucleare, în general, și celor dintre U.R.S.S și S.U.A., în special. *Securitatea comună* presupune recunoașterea faptului că armele nucleare au transformat nu numai dimensiunile războiului, ci și noțiunea însăși de război și că, în era nucleară, războiul nu mai poate fi conceput ca un instrument al politicilor statelor. Conceptul de *securitate comună* implică două aspecte: pe de o parte, recurgerea, de preferință, la mijloace internaționale față de mijloacele naționale de asigurare a securității și, pe de altă parte, recurgerea la mijloace pașnice, în detrimentul întrebuintării forței sau amenințării cu forța. *Securitatea comună* se bazează pe ipoteza potrivit căreia, într-o epocă a interdependențelor, nici o națiune nu poate găsi singură securitatea. Ca urmare, obiectivul noțiunii de securitate comună este lansarea unui proces pozitiv îndreptat spre pacte și dezarmare. Acest proces ar permite instaurarea unei ordini internaționale care să asigure o lume fără arme nucleare, unde pacea și securitatea ar fi menținute cu arsenale reduse de arme clasice și unde o parte mult mai însemnată de resurse naționale și internaționale ar fi consacrate ameliorării calității vieții³⁹.

i) *Securitatea umană* a fost fundamentată în *Raportul anual al Programului Națiunilor Unite pentru dezvoltare (PNUD)*, din 1994, care i-a atribuit patru caracteristici esențiale: a) universalitatea (securitatea umană vizează oamenii din toate statele, fie ele sărace sau bogate); b) interdependența (foamea, dislocările masive de populație, poluarea, traficul de droguri și de ființe umane, terorismul, conflictele etnice etc. nu mai sunt fenomene izolate, circumscrise în cadrul frontierelor naționale); c) prevenția (se consideră că prevenirea conflictelor este mult mai eficientă decât gestionarea consecințelor acestora); d) centrarea pe indivizi a securității umane⁴⁰.

j) *Securitatea publică* este asociată noțiunilor de ordine publică, securitate internă a unui stat și presupune securitatea fizică a populației. Deși este diferită ca sens de *securitatea externă*

³⁹ Cf. Conceptions de la sécurité, "Désarmement", nr.14, 1986, p. 15-16.

⁴⁰ Réseau francophone de recherche sur les opérations de paix (ROP), [Centre d'études et de recherches internationales de l'Université de Montréal](http://Centre.d.etudes.et.de.recherches.internationales.de.l'Universite.de.Montreal), www.operationspaix.net/Securite-humaine (25.04.2010).

a unui stat, care presupune apărarea teritoriului împotriva unui agresor din afara statului, securitatea publică are implicații profunde în relațiile internaționale. Întărirea securității publice este unul din obiectivele majore ale operațiilor internaționale de gestionare a crizelor. Aceasta este indisolubil legată de prevenirea și combaterea violenței, criminalității organizate, terorismului, atentatele la ordinea publică etc. Ea poate fi nu numai un indicator de bază al securității interne a unui stat sau a unei comunități umane, ci și un rezultat al acțiunii internaționale, cum ar fi cea de intervenție unor forțe de menținere a păcii. De exemplu, polițiștii civili internaționali (CIVPOL) desfășurați în misiuni de supraveghere, de monitorizare a forțelor de poliție locale, au ca scop participarea la sprijinirea forțelor de ordine pentru asigurarea respectării legii, a drepturilor omului și sprijinirea funcționării sistemului judiciar. O mare importanță pentru refacerea securității publice într-o zonă de conflict o are triada dezarmare, demobilizare, reinsertie (DDR).

În legătură cu problematica militară a securității internaționale au apărut, atât în cadrul unor organisme ca O.N.U., O.S.C.E. etc., cât și în diverse state, concepte cum ar fi *securitate axată pe apărare*, *apărare defensivă* (în sensul de defensivă non ofensivă), *apărare neprovocatoare*⁴¹, *incapacitate structurală de atac*, *suficiența apărării* (*suficiența rezonabilă a apărării*), *măsuri de creștere a încrederii și securității* (măsuri de informare, comunicare, acces, notificare, limitare)⁴² etc.

În teoria securității internaționale s-au vehiculat și se vehiculează și alte concepte cum ar fi *prevenirea conflictelor* (*diplomația preventivă* – concept folosit pentru prima dată de Dag Hammarskjöld, secretar general al ONU, la finele anilor ‘50), *prevenirea declarativă*⁴³, *gestionarea conflictelor*, *menținerea păcii*, *realizarea păcii*, *impunerea păcii*, *cercurile concentrice ale securității*, *triunghiurile de putere* (Helmuth Smidt), *elipsele constitutive ale relațiilor internaționale* (Karl Lamers)⁴⁴ etc.

Unele concepte, mai vechi sau mai noi, cum ar fi *zonele de influență*, *coridoarele de securitate* ș.a. s-au dovedit a fi, în anumite circumstanțe, nu numai irealiste, ci chiar generatoare de insecuritate.

⁴¹ A se vedea: Alvin M. Saperstein, Primer on Non-Provocative Defense, “Arms control”, vol.9, Nr.1, 1988.

⁴² A se vedea: Etude des conceptions et politiques de sécurité axées sur la défense, “Désarmement”, nr.26, Nations Unies, New York, 1993, p.37–50.

⁴³ Werner Bauwens și Luc Reyckler, Arta prevenirii conflictelor (traducere), București, 1996, p. 169.

⁴⁴ Nicolae Ecobescu, *Alianțele și dreptul internațional*, în “România și politica de alianțe”, IRSI, București, 1993, p.49.

Deși relativ nouă, *securitatea* devine una din științele importante ale umanității. Poate chiar cea mai importantă, în condițiile în care civilizația umană a dobândit, deja, prin armele de distrugere în masă, instrumentele proprii sale nimiciri.

Conceptul de securitate națională

Potrivit unui document programatic românesc al securității, intitulat *Strategia de securitate națională a României*, adoptat de Consiliul Suprem de Apărare a Țării (CSAT) în aprilie 2006, “*Securitatea națională reprezintă condiția fundamentală a existenței națiunii și a statului român și un obiectiv fundamental al guvernării; ea are ca domeniu de referință valorile, interesele și obiectivele naționale. Securitatea națională este un drept imprescriptibil care derivă din suveranitatea deplină a poporului, se fundamentează pe ordinea constituțională și se desfășurează în contextul construcției europene, cooperării euroatlantice și al evoluțiilor globale*”⁴⁵.

În viziunea Franței, *strategia de securitate națională cuprinde atât securitatea externă, cât și securitatea internă, mijloacele militare, precum și mijloacele civile, economice sau diplomatice. Ea trebuie să țină cont de toate fenomenele, riscurile și amenințările susceptibile a aduce atingere vieții națiunii (Apărare și securitate națională. Cartea albă, 2008)*⁴⁶.

*Strategia de securitate națională a Federației Ruse până în anul 2020 (aprobată în mai 2009) definește securitatea națională ca fiind „starea de securitate a individului, societății și statului față de amenințările interne și externe, stare ce asigură drepturile și libertățile constituționale, calitatea corespunzătoare a vieții cetățenilor, suveranitatea, integritatea teritorială și dezvoltarea durabilă a Federației Ruse, apărare și securitatea statului”*⁴⁷.

Conform unui document oficial bulgar, *securitatea națională este “acea stare în care pentru stat nu există pericol de atac armat, presiune politică sau obligații economice, încât societatea să fie liberă să-și execute dezvoltarea și progresul. Securitatea națională se consideră a fi garantată atunci când conducerea de stat apreciază că nu există amenințare a intereselor naționale sau amenințare exercitată de orice fel de presiuni și obligații sau că*

⁴⁵ *Strategia de securitate națională a României. România Europeană, România Euroatlantică: pentru o viață mai bună într-o țară democratică, mai sigură și prosperă*, București, 2007.

⁴⁶ *Défense et Sécurité nationale. Le livre blanc*, 2008, p.63.

⁴⁷ <http://kremlin.ru/supplement/424> (Accesat: 04.01.2020).

această amenințare poate fi compensată, neutralizată sau controlată”⁴⁸.

În opinia mea, se poate afirma: *Securitatea națională, reprezintă gradul de satisfacere a intereselor naționale fundamentale ale unei țări, precum și ansamblul de măsuri luate, în conformitate cu o concepție unitară, pentru promovarea intereselor respective și apărarea lor împotriva agresiunilor, pericolelor, amenințărilor și riscurilor de orice natură*⁴⁹.

De aici poate să derive o altă definiție, respectiv cea a *politicii de securitate națională*, care, *reprezintă acea parte a politicii generale a unui stat, prin care se fundamentează teoretic și se îndeplinesc practic măsurile întreprinse în toate domeniile de activitate (politic, diplomatic, economic, militar, cultural, științific, informațional, ecologic, sanitar etc.), atât în timp de pace, cât și în timp de război sau de criză, măsuri care să asigure promovarea intereselor naționale fundamentale și apărarea lor împotriva oricăror agresiuni, pericole, amenințări și riscuri*⁵⁰.

Evoluții ale conceptului de securitate națională în lume

După încheierea celui de-al doilea război mondial, tot mai mulți politicieni ori teoreticieni de diverse specializări din numeroase state au sesizat anacronismul concepțiilor potrivit cărora, pentru a apăra idealurile supreme ale unei țări, este suficient să existe un organism de forță, respectiv o armată puternică. Realitatea a demonstrat că interesele fundamentale ale unui stat pot fi grav afectate nu numai pe cale militară, ci și pe alte căi, de natură diversă (politică, diplomatică, economică, informațională, psihologică, biologică (după cum o demonstrează dureros actuala epidemie a Coronavirusului), ecologică etc.). În fața unor pericole și amenințări care vin pe astfel de căi, atât din exteriorul, cât și din interiorul țării, s-a dovedit că orice armată, oricât ar fi de perfecționată, rămâne, adesea, neputincioasă. Aceasta nu înseamnă însă că armatele nu pot să își aducă și ele o anumită contribuție la contracararea agresiunilor, pericolelor, amenințărilor și riscurilor nemilitare.

Prin urmare, *“apărarea militară, în accepțiunile ce decurg din agresiunile armate, nu mai poate garanta securitatea națiunii, agresiunile informaționale, secondate de cele energetice (înțelese de respectivul teoretician ca fiind cele financiare, economice, dar și militare) făcând*

⁴⁸ *Doctrina militară a Republicii Bulgaria*, 1995.

⁴⁹ Teodor Repciuc, *Conceptele securității*, Editura Axioma Print, București, 2008, p. 38.

⁵⁰ Ibidem, p. 38, 39.

inoperante, neeficace concepțiile de apărare militară. În concluzie, conceptul apărării nu mai este pertinent, este prea îngust, distrage atenția de la noile genuri de pericole și de la necesitatea unor abordări care să facă posibilă evitarea oricăror situații-limită, nu doar descurajarea agresiunilor militare”⁵¹.

Acest adevăr explică faptul că, în ultimele decenii, s-a impus, în numeroase țări, o nouă concepție, aceea cu privire la *securitatea națională*. Concepția are menirea să definească interesele naționale fundamentale pentru un stat, care trebuie apărate și promovate, precum și instituțiile, resursele, căile și modalitățile (strategiile) de preservare a intereselor respective împotriva proceselor insecurity, a agresiunilor, pericolelor, amenințărilor și riscurilor.

Elemente premergătoare ale conceptului de securitate națională au apărut încă din secolul al XVI-lea, în lucrarea *Della Ragion di Stato* (*Rațiunea de stat*), scrisă la 1589 de italianul Giovanni Botero, în care noțiunea reprezentată de titlul cărții definea o valoare superioară a oricărui stat. Mai târziu, după încheierea Păcii de la Westfalia (1648), cardinalul francez Richelieu utiliza aceiași noțiune de *rațiune de stat* (*la raison d'État*) pentru a defini un termen care motiva orice sacrificiu. Termenul va purta, mai târziu, după consolidarea națiunilor, denumirea de *interes național*, iar în zilele noastre este considerat a fi esența oricărei concepții sau strategii de securitate națională.

Sintagma *securitate națională* și-a făcut tot mai des apariția în discursurile politice de după cel de-al doilea război mondial. În 1947, SUA a adoptat chiar o *Lege privind securitatea națională* (*National Security Act*). Acest fapt reflectă importanța deosebită acordată de această mare putere conceptului respectiv. Este adevărat, în acea vreme, el avea un sens predominant politico-militar. Același concept apare și în articolul *Sursele comportării sovietice*, semnat X (autorul dovedindu-se mai târziu a fi G. Kennan, ambasador american la Moscova) și apărut în revista *Foreign Affairs*, din iulie 1947, în care întâlnim formularea *securitate națională* (national security) în asociere cu alte concepte precum *interese vitale*, *amenințare sovietică* ș.a.⁵². Potrivit articolului 603 al *Legii privind organizarea Departamentului Apărării al SUA*, din 1986, președintele prezintă anual Congresului un referat pe problemele strategiei *securității naționale* a SUA⁵³.

⁵¹ Lucian Culda (coord.), *România în situații limită*, Editura Licorna”, București, 1995, p.166-167.

⁵² Eugen Preda, *Noțiunea de “război rece” și conjunctura în care a apărut*, “*Revista română de studii internaționale*”, nr. 1-2, 1993, p. 47.

⁵³ V. Manisov, *op. cit.*, p.3.

Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale cuprinde sintagma *securitate națională* în conținutul articolelor mai multor articole (2, 6, 8, 10 etc.). Spre exemplu, în articolul 8 al documentului respectiv, vizând dreptul la respectarea vieții private și de familie, găsim următoarea formulare: „1. Orice persoană are dreptul la respectarea vieții sale private și de familie, a domiciliului său și a corespondenței sale. 2. Nu este admis amestecul unei autorități publice în exercitarea acestui drept decât în măsura în care acest amestec este prevăzut de lege și dacă constituie o măsură care, într-o societate democratică, este necesară pentru **securitatea națională** (subl. ns.), siguranța publică, bunăstarea economică a țării, apărarea ordinii și prevenirii faptelor penale, protejarea sănătății sau a moralei, ori protejarea drepturilor și libertăților altora”⁵⁴.

În Uniunea Europeană, conceptul de *securitate națională* este consacrat juridic, pentru prima oară, în Tratatul de la Lisabona, din 3 decembrie 2007, de modificare a Tratatului privind Uniunea Europeană și a Tratatului de instituire a Comunității Europene, în următoarele formulări: „Uniunea respectă egalitatea statelor membre în raport cu tratatele, precum și identitatea lor națională, inerentă structurilor lor fundamentale politice și constituționale, inclusiv în ceea ce privește autonomia locală și regională. Aceasta respectă funcțiile esențiale ale statului și, în special, pe cele care au ca obiect asigurarea integrității sale teritoriale, menținerea ordinii publice și apărarea **securității naționale**. În special, **securitatea națională** rămâne responsabilitatea exclusivă a fiecărui stat membru”⁵⁵. „Statele membre au libertatea de a organiza între ele și sub autoritatea lor forme de cooperare și de coordonare pe care le consideră oportune, între serviciile competente ale administrațiilor acestora care răspund de asigurarea **securității naționale**”⁵⁶. Subliniem diferența ce trebuie făcută între *responsabilitatea exclusivă* a fiecărui stat membru al UE în legătură cu *securitatea națională* (pe de o parte) și *competențele partajate* între Uniune și statele membre în legătură cu *spațiul de libertate, securitate și justiție*⁵⁷ (pe de altă parte).

Relațiile dintre politica generală a statului, politica de securitate națională, politica apărării naționale ar putea fi sintetizate, desigur, parțial, în graficul de mai jos.

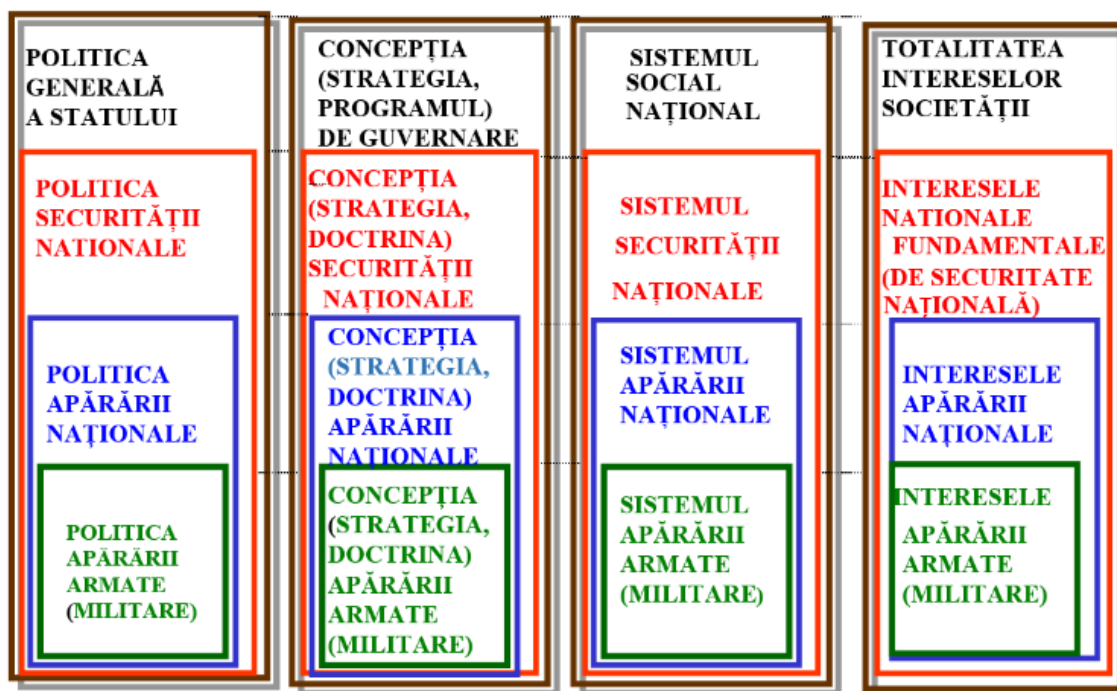
⁵⁴ *Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale* (1950) <http://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocumentAfis/175187> (Accesat: 11.02.2020).

⁵⁵ Tratatul privind Uniunea Europeană (versiune consolidată), Jurnalul Oficial al Uniunii Europene, 26.10.2012, Art. 4 (2) https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:2bf140bf-a3f8-4ab2-b506-fd71826e6da6.0001.02/DOC_1&format=PDF (Accesat: 23.02.2020).

⁵⁶ *Ibidem*, Art. 73.

⁵⁷ *Ibidem*, Art. 4 (2).

Fig.1. Interrelații ale securității naționale⁵⁸

Iată cum a răspuns la această întrebare documentul guvernamental britanic *Strategia de securitate a Regatului Unit*.⁵⁹, din 2008, chiar din prima frază: „Furnizarea de securitate pentru națiune și pentru cetățenii săi rămâne cea mai importantă responsabilitate a guvernului”⁶⁰. Într-un alt document oficial, *Politica de securitate națională a Canadei*⁶¹, din 2004, putem citi un mesaj similar: „Pentru un guvern, nici o funcție sau obligație nu poate fi mai importantă decât aceea de a asigura protecția și securitatea cetățenilor săi”⁶².

⁵⁸ Teodor Repciuc, Apărarea națională – concept depășit?, “*Spirit militar modern*”, Nr. 2, 1998, p.8-9. <https://www.yumpu.com/pt/document/view/41234296/teodor-repciuc-apararea-nationala-concept-academos> (Accesat: 21.01.2020).

⁵⁹ *Ibidem*.

⁶⁰ *The National Security Strategy of the United Kingdom. Security in an interdependent world, March 2008.* https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/228539/7291.pdf (Accesat: 27.02.2020).

⁶¹ *Securing an Open Society: The National Security Policy of Canada, 2004* www.securitepublique.gc.ca/pol/ns/secpol04-fra.aspx (Accesat: 27.02.2020).

⁶² *Ibidem*.

Cât de importantă este securitatea națională pentru un guvern?

Iată cum a răspuns la această întrebare documentul guvernamental britanic *Strategia de securitate a Regatului Unit*.⁶³, din 2008, chiar din prima frază: „Furnizarea de securitate pentru națiune și pentru cetățenii săi rămâne cea mai importantă responsabilitate a guvernului”⁶⁴. Într-un alt document oficial, *Politica de securitate națională a Canadei*⁶⁵, din 2004, putem citi un mesaj similar: „Pentru un guvern, nici o funcție sau obligație nu poate fi mai importantă decât aceea de a asigura protecția și securitatea cetățenilor săi”⁶⁶.

Întrebări

- Care sunt semnificațiile conceptului de *securitate*?
- Care sunt componentele securității din perspectiva relației internațional – național?
- Ce este securitatea internațională?
- Care sunt componentele securității internaționale din punct de vedere geografic?
- Care sunt principalele concepte ale securității internaționale în viziunea ONU?
- Ce presupune conceptul *echilibrului de forțe*?
- Ce presupune conceptul de “*descurajare*” (“*disuasiune*”)?
- Ce semnificație are conceptul de “*securitate egală*”?
- Explicați conceptul de “*securitate colectivă*”?
- Ce este “*neutralitatea*”?
- Ce semnificație are conceptul de “*nealiniere*” ?
- Ce presupune conceptul de “*coexistență pașnică*”?
- Ce semnificație are conceptul de “*securitate comună*” ?
- Explicați esența conceptelor de *securitate umană* și *securitate publică*.
- Care este definiția securității naționale?

⁶³ Ibidem.

⁶⁴ *The National Security Strategy of the United Kingdom. Security in an interdependent world, March 2008.*
https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/228539/7291.pdf
(Accesat: 27.02.2020).

⁶⁵ *Securing an Open Society: The National Security Policy of Canada, 2004*
www.securitepublique.gc.ca/pol/ns/secpol04-fra.aspx (Accesat: 27.02.2020).

⁶⁶ Ibidem.

Bibliografie

*** *Strategia națională de apărare a României pentru perioada 2015-2019. O Românie puternică în Europa și în lume*, 2015.

https://www.presidency.ro/files/userfiles/Strategia_Nationala_de_Aparare_a_Tarii_1.pdf

**** *Carta albă a apărării*, România, 2015 (aprobată de către Parlamentul României, noiembrie 2017 <https://lege5.ro/Gratuit/gi3dcmzzge3q/carta-alba-a-apararii-din-20112017/4>

- REPCIUC, Teodor, *Conceptele securității*, Editura Axioma Print, București, 2008.
https://www.academia.edu/6258300/TEODOR_REPCIUC_CONCEPTELE_SECURIT%C4%82%C5%A2II_AXIOMA_PRINT
- REPCIUC, Teodor, *Apărarea națională, concept depășit?*, “Spirit militar modern”, nr. 2, 1998, p.8-9, 52-53. <https://www.yumpu.com/pt/document/view/41234296/teodor-repciuc-apararea-nationala-concept-academos>
- REPCIUC, Teodor, *Abordări ale altor state în domeniul strategiilor de securitate națională*, Infosfera, nr. 1, 2010, p.9-12.
https://www.mapn.ro/publicatii_militare/arhiva_infosfera/documente/2010/1_2010.pdf
- REPCIUC, Teodor, *Apărarea națională, concept depășit?*, “Spirit militar modern”, nr. 2, 1998, p.8-9, 52-53. <https://www.yumpu.com/pt/document/view/41234296/teodor-repciuc-apararea-nationala-concept-academos>
- REPCIUC, Teodor, *Războiul popular, un concept perimat pentru România?* (I, II) Teodor Revista de istorie militară, nr. 2, 1996, p. 53-56 și nr. 3-4, 1996, p. 85-87.
<https://ro.scribd.com/document/438778572/Teodor-Repciuc-R%C4%83zboiul-Popular-Un-Concept-Pentru-Romania-Revista-de-Istorie-Militara-Nr-2-Si-3-4-1996>
- REPCIUC, Teodor, *Situațiile de criză și gestionarea lor în noul context politic și strategic European*, Revista română de studii internaționale, nr. 1-2, 1993, p.119-131.
<https://ro.scribd.com/doc/252144412/Teodor-Repciuc-Situatiile-de-Criza-Si-Gestionarea-Lor-in-Noul-Context-Politic-Si-Strategic-European-0>

Arhive electronice ale unor publicații periodice (reviste)

1. *Buletinul Universității Naționale de Apărare "CAROL I"*, arhiva, <http://www.spodas.ro/revista/index.php/revista/issue/archive>
2. *Cer senin*, (Revista Forțelor Aeriene Române) www.roaf.ro/ro/cer_senin/cersenin_arhiva.php
3. *Dincolo de orizonturi* (Revista Asociației Diplomaților Militari în Rezervă și în Retragere „Alexandru Ioan Cuza” (arhiva electronica) <https://www.admrr.com/revista-dincolo-de-orizonturi.html>
4. *Document* (Revista Serviciului Istoric al Armatei) http://smg.mapn.ro/SIA/revista_document.html
5. *Gandirea militară românească*, arhiva, http://smg.mapn.ro/gmr/arhiva_gmr.php
6. *Infosfera*, Revistă de studii de securitate și informații pentru apărare, [arhivă http://www.mapn.ro/publicatii/infosfera_arhiva.php](http://www.mapn.ro/publicatii/infosfera_arhiva.php)
7. *Intelligence*, arhiva <https://intelligence.sri.ro/eticheta/revista-intelligence/>

8. *Marina Română*, arhiva, <http://www.navy.ro/media/rmr/>
9. *Monitor strategic*, arhiva <http://ispaim.mapn.ro/pages/view/105>
10. *Observatorul militar*, <http://www.presamil.ro/>
11. *Occasional Papers*, arhiva <http://www.mapn.ro/diepa/ispaim/arhiva-2.html>
12. *Poliția română (revistă)*, Ministerul Administrației și Internelor
<http://www.politiaromana.ro/ro/revista-politia-romana/arhiva-revistei-politiei-romane>
13. *Presa militară* <http://www.presamil.ro/>
14. *Pro Patria Lex, Revistă de studii și cercetări juridice*,
<http://www.propatriaalex.ro/arhiva.html>
15. *Publicatii militare* ale Ministerului Apărării Naționale (altele) :
<http://www.mapn.ro/publicatii/index.php>
16. *Revista de investigare a criminalității*, arhiva, <http://www.cij.ro/arhiva.html>
17. *Revista de istorie militară*, arhiva, <http://www.mapn.ro/diepa/ispaim/arhiva-1.html>
18. *Revista Forțelor Terestre*, arhiva, http://rft.forter.ro/_wsn/06_arhiva/arhiva.htm
19. *Revista de Științe Politice și Relații Internaționale*, Institutul de Științe Politice și Relații
Internaționale „Ion I. C. Brătianu”, București, arhiva http://revista.ispri.ro/?page_id=12
20. *Revista Română de Studii de Intelligence*, <https://animv.ro/revista-romana-de-studii-de-intelligence/>
21. *Studii de securitate publică*, Academia de Poliție „Alexandru Ioan Cuza”, București
22. *Univers strategic*, Revistă universitară de studii strategice interdisciplinare și de Securitate,
Universitatea Creștină “Dimitrie Cantemir” <http://iss.ucdc.ro/revista.html>
23. *Revista de Științe Politice și Relații Internaționale*, Editura Institutului de Științe Politice
și Relații Internaționale „Ion I. C. Brătianu”, București, (arhiva)
http://revista.ispri.ro/?page_id=12

Site-uri ale unor instituții de stat

- Senatul României
- Președintele României www.presidency.ro
- Guvernul României <http://www.guv.ro/>
- Ministerul Apărării Naționale www.mapn.ro
- Ministerul Afacerilor Interne <http://www.mai.gov.ro/>
- Centrul de coordonare a protecției infrastructurilor critice (MAI) <http://ccpic.mai.gov.ro/>
- Ministerul Afacerilor Externe: <http://mae.ro>
- Ministerul Mediului, Apelor și Pădurilor <http://www.mmediu.ro/>
- Inspectoratul General pentru Situații de Urgență: <http://www.igsu.ro/>

Site-uri ale unor organizații internaționale

- Organizația Națiunilor Unite (ONU): <http://www.un.org/>
- Uniunea Europeană (UE): www.europa.eu
- Organizația Tratatului Atlanticului de Nord (NATO): <http://www.nato.int/>
- Organizația pentru Securitate și Cooperare în Europa (OSCE): <http://www.osce.org/>

Site-uri ale unor organizații nonguvernamentale, asociații, fundații, grupuri de studii

- Asociația Europeană de Studii Geopolitice și Strategice "Gheorghe I. Brătianu",
<http://aesgs.ro>

- Asociația Română a Industriei de Securitate (A.R.I.S.), www.arisonline.ro
- Asociația Română a Specialistilor în Securitate (A.R.S.S.), www.arss.org.ro
- Asociația Română pentru Promovarea Protecției Infrastructurilor și Serviciilor Critice (ARPIC), <http://www.arpic.org/>
- Centrul de Prevenire a Conflictelor & Early Warning, <http://cpc-ew.ro>
- Fundația Europeană Titulescu, <http://www.titulescu.eu>

Strategii naționale de securitate

- *National Security Strategy of the United States of America*, December 2017
<https://www.whitehouse.gov/wp-content/uploads/2017/12/NSS-Final-12-18-2017-0905.pdf>
- *Revue stratégique de défense et de sécurité nationale (France)*, 2017
https://www.diplomatie.gouv.fr/IMG/pdf/2017-rs-def1018_cle0b6ef5-1.pdf
National Security Strategy and Strategic Defence and Security Review 2015. A Secure and Prosperous United Kingdom
https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/478933/52309_Cm_9161_NSS_SD_Review_web_only.pdf
- *National Security Strategy of the The Netherlands*, 2019
https://english.nctv.nl/binaries/nctv-en/documents/publications/2019/09/19/national-security-strategy/National+Security+Strategy_2019.pdf

Alte surse

- *Glosar de termeni și definiții NATO, AAP-6*, Ediția 2018
<https://www.unap.ro/ro/news/aap6ro.pdf>
 - *Concepts of Security*, Disarmament Study Series: No. 14, February 1986
<https://www.un.org/disarmament/publications/studyseries/no-14/>
-